

GIDA DIDAKTIKOA 2:
HIRU MODULUAK

AURKIBIDEA

SARRERA	4
HELBURUAK	5
Helburu orokorrak	5
Helburu zehatzak	5
KONPETENTZIAK	5
Zeharkakoak	5
Diziplinazkoak	6
DENBORALIZAZIOA (ondo jarri behar da)	7
Modulu 1: Garapen Iraunkorreko Helburuak	7
Modulu 2: Biodibertsitatea	7
Modulu 3: Bama Arroza	7
EBALUAKETA	8
MODULUAK	10
Modulu 1: Garapen Iraunkorreko Helburuak	10
Moduluaren informazio orokorra	10
Helburuak	10
Edukiak	10
Moduluaren ebaluaketa	10
Moduluaren atalak	12
Modulu 2: Biodibertsitatea	24
Moduluaren informazio orokorra	24
Helburuak	24
Edukiak	24
Moduluaren ebaluaketa	25
Moduluaren atalak	26
Modulu 3: Bama Arroza	28
Moduluaren informazio orokorra	28
Helburuak	28
Edukiak	28
Moduluaren ebaluaketa	28
Moduluaren atalak	29
BIBLIOGRAFIA	37
ERANSKINAK	37
Eranskina 1: Irakaslearen autoebaluaketa	38

Eranskina 2: Ikasleen autoebaluaketa adibidea.....	39
Eranskina 3: Zer dira Garapen Iraunkorreko Helburuak?.....	39
Eranskina 4: Balorazio galdetegia.....	42
Eranskina 5: Berdintasuna vs Ekitatea.....	43
Eranskina 6: Eztabaida.....	44
Eranskina 7: “ <i>El ultimatum evolutivo</i> ”.....	45
Eranskina 8: Kontsumitzaile arduratsua zara?	45
Eranskina 9: Behatzeko gida (mind map).....	47
Eranskina 10: Kahoot.....	49
Eranskina 11: Canva aurkezpena	49
Eranskina 12: Role Playing.....	50

SARRERA

Proiektu honen bidez, Gipuzkoako herritarrak sentsibilizatu eta kontzientziatu nahi dira, bereziki sukaldaritza-eskoletako ikasleak (Basque Culinary Center edo Cebanc, esaterako), biodibertsitatearen galera geldiarazteko beharraz eta horrek nekazaritzan duen eraginaz, eta elikagai-sistemen jasangarritasunari egiten dioten ekarpenaren garrantziaz.

Halaber, Glocal terminoa azpimarratzen da, *“thinking globally, acting locally”* (modu globalean pentsatu eta tokian jardun). Janarien tokian tokiko kontsumo arduratsua egin behar da, produktuaren eta lurraldearen kalitatearen eta benekotasunaren inguruko kultura babesteko. Horrela, beste kultura batzuetako teknika eta prozesuak egokituko dira, bai hurbileko produktiekin bai atzerriko produktu batekin lan eginez.

Horretarako, unitate didaktiko honekin, lehenik eta behin, 2030eko Agendako Garapen Iraunkorreko Helburuen (GIH) helburuak betetzearen garrantzia transmitituko da. Helburu horiek modu integral eta unibertsalean lortu behar dira. Hori dela eta, lan bateratuarekiko konpromisoa da, desberdintasunak eta bazterketa desagerrarazteko helburua egia bihurtzeko. Horregatik, guztion artean mundu bidezkoagoa lortzeko, bakoitzak dituen aukeren barruan, eta GIHak betetzeko, pertsonak aldaketarako eta eraldaketarako aktiboen eragile bihurtu behar dugu.

Era berean, unitate didaktikoan biodibertsitatearen kontzeptua ere lantzen da, eta bereziki azpimarratzen dira haren esanahia, berez duen garrantzia, sortzen dizkigun onurak, pairatzen duen ingurumen-arazoa eta hori konpontzeko har daitezkeen neurriak. Bizipenetan ahalik eta gehien oinarritutako esperientzien bitartez, ikasleak beren ingurunearen errealitatera hurbiltzea dugu helburu, ingurunea ezagutu eta disfrutatu dezaten, balioetsi eta harekin harreman ere begirunezko eta errespetutzkoagoa eduki dezaten.

Horrela, irakasleak eta ikasleak biodibertsitatea ezagutu eta ulertzera hurbildu nahi dira, sistema naturalen egonkortasunerako eta giza espeziearentzat berarentzat duten garrantzia baloratuz. Gainera, ikasleen artean gogoeta egin nahi da gizakiaren eta natur ingurunearen arteko elkarrekintzen konplexutasunari buruz, eta landutako edukiekiko sentsibilizazioa lortu. Espiritu kritikoari lagundu nahi zaio, eta tresnak eskaini nahi zaizkie ikasleei gure historiako une zail bati, aldaketa globalari, aurre egiten laguntzeko, eta, hartara, planeta kontserbatzeko ekintza eta portaeretan parte har dezaten bultzatzeko.

Azkenik, Boli Kostaren Bama arroza barietatearen ingurumenean lan egingo da, hau nekazaritza-biodibertsitatearen galera geldiarazteko beharrari buruz kontzientziazteko, elikadura-sistemen lehiakortasunaren iraunkortasunari lagunduz. Tokiko nekazaritza-biodibertsitatea zaintzea beharrezkoa da, pertsonak eta garapen duin eta jasangarria parte hartzen duten komunitateari aukera emanaz. Zehazki, desagertze arriskuan dagoen bertako arroza landatzeko berietate bat berreskuratzeko esperientzia zabaltzeko nahi da, Basque Culinary Centerren eta lurraldeko sukaldaritza-eskolen eskutik euskal sukaldaritza sartuz produktuaren preskriptore bihurtzeko.

HELBURUAK

Helburu orokorrak

Unitatearen helburua ikasleek kontsumo eta ekoizpen iraunkorraren garrantzia ikastea da, hau da, gutxiagorekin gehiago eta hobeto egitea. Garapen Iraunkorreko Helburuak lortzen laguntzeko eta planetaren ongizatearekin laguntzeko giltzarrian prestatu behar da. Horrez gain, azpimarratu behar da garrantzitsua dela hazkunde ekonomikoa ingurumenean degradaziotik bereiztea, baliabideen eraginkortasuna handitzea eta bizimodu jasangarriak sustatzea. Hori dela eta, kontsumo onak bultzatu behar dira, bidezko merkataritzaren bidez ekoizpen iraunkorra lortzen lagunduz, horniketa-katean ingurumen-inpaktu txikia sortzen baitu.

- Ezagutzan eta berrikuntzan oinarrituriko jendartea sustatu.
- Giza garapen iraunkorrerako beharrezko baldintzak bultzatu.
- Lurraldearen garapena eta pertsonen ahalmena sustatu eta indartu.
- Planeta zonalde ezberdinetan espezie ezberdinak bizi direla ulertzea Euskadin bizi diren espezieak ezagutzeko.
- Jolasen bidez biodibertsitateaz gozatzea bere kontserbazioa sustatzeko.
- Inguru natural hurbilarekin kontuan jartzea.
- Biodibertsitatearen garrantziaz jabetzea, ingurunearen erabilera zentzudun eta jasangarriaren aldeko jarrera bultzatzeko.

Helburu zehatzak

- Munduko arazo orokorrei buruz hurbiltzea, kontzientziaztea eta arazo horiek pairatzen dituen pertsonetikiko enpatia lantzea.
- Arazoei aurre egiteko ekintzak eta irtenbideak proposatzea, lan kolektiboaren eta norberaren lanaren bidez.
- Naturan dugun eragina murriztuko duten ohitura arduratsuak hartu eta ezagutzea.
- Jakitea zer informazio behar den zenbait egoeratan, baliabideak erabiltzea informazio hori lortzeko, eta jarduera ekintzaile bat gauzatzeko beharrezkoak diren prozesuak eta aukera-azterketak egitea.
- Jarrera ekintzailea sustatzea eremu pertsonalean, gizarte-eremua eta lan-eremuan, eta edozein pertsonak bere garapenean eta bilakaeran izan beharrezko funtsezko printzipioa dela ohartzea.
- Ondorioez ohartzea eta bere egitea pentsamendu kritikoa, erabakiak hartzea/problemei konponbidea ematea eta lidergoa jarrera ekintzailea izatea.

KONPETENTZIAK

Zeharkakoak

- Hausnarketa eta kontzientzia kritikoan konpetentzia.
- Norbera izateko ikasteko konpetentzia.
- Elkarbizitzarako eta elkalanerako konpetentzia.
- Pentsamendu sistemikorako gaitasuna
- Aurrea hartzeko gaitasuna
- Araugintzako eskumena
- Gaitasun estrategikoa
- Pentsamendu kritikorako gaitasuna

Diziplinazkoak

- Bizi duten munduan ulertzeko behar dituzten ezagutzak, trebetasunak eta jarrera eskuratzea. Hau da, munduaren alderdi fisikoak, sozialak eta kulturalak, iraganean izandako bizipen kolektiboak eta gaur egungo bizipenak munduan eragile aktibo izateko.
- Giza eskubideak izatea norberaren bizitzako eta gizarte ekintzei eta egoerari buruzko iritzia osatzeko erreferente unibertsala eta norberak herritar gisa dituen eskubideak erabili eta betebeharrak betetzeko erreferentea.
- Bizi duen inguruneaz jabetzen den herritarra izatea eta egoera hori onartzea, konpromisoa izanda eta elkartasuna adieraztea.
- Egungo euskal gizartekoa, eta naturarekin, bere buruarekin eta gainerako pertsonekin harremanetan jartzeko era berrien bila aritzea, gizartea hobetu eta jasangarri bihurtzeko.
- Norberaren gizartea ezagutzea eta haren iraganeko eta egungo eraketaz, antolamenduaz eta funtzionamenduaz jabetzea.
- Norbera banakako pertsona dela eta gizartean beste pertsona batuekin bizi dela ulertzea, eta pertsona horiekin lanean aritzea eta antolatzea askotariko ezaugarriak eta xedeak dituzten taldeetan, maila bat baino gehiagotan.

DENBORALIZAZIOA (ondo jarri behar da)

Modulu 1: Garapen Iraunkorreko Helburuak

1 ATALA 1'30	GIH aurkezpena	30´
	GIH 2 “Goserik ez” eta GIH 10 “Desberdintasunak murriztea”	30´
	Ariketa: Berdintasuna vs ekitatea	30´
2. ATALA 1'30	GIH 12 “Ekoizpena eta kontsumo arduratsua”	20´
	Ariketa: “ <i>El ultimátum evolutivo</i> ”	30´
	Ariketa: Mindmap	40´
3. ATALA 2 ordu	GIH 13 “Klima aldeko ekintza”	20´
	GIH 14 “Itsaspeko bizitza” Ariketa itsaso osasuntsuak	110´

Modulu 2: Biodibertsitatea

1 SAIOA 1'30	Biodibertsitatearen azalpena	1'30
---------------------	------------------------------	------

Modulu 3: Bama Arroza

1. SAIOA 1'30	Boli kosta eta bama arroza	60´
2. SAIOA 1'30	Ariketa: Dastatzen	110´
3. Saioa	Collage	60´
4. SAIOA 2 ordu	Role-playing	60´

EBALUAKETA

Unitate didaktiko honetan egindako ebaluazioen bidez ez dira ikasleak kalifikatu nahi; are gehiago, ikasleek landutako gaiei eta haien errendimendu-mailari buruz dituzten ezagutzak neurtu nahi dira, aldez aurretik nahiz eskuratutako ezagutzak. Horregatik, prestakuntza ebaluazio bat erabiliko da, ikasleek bereganatzen dituzten ezagutza eta gaitasunei buruzko datu partzialak lortzeko eta erabaki pedagogikoak hartzeko: aurrera edo atzera egitea, estrategia metodologikoak aldatzea, sinplifikatzea, etab.

Unitate didaktikoaren ebaluatzaileak, nagusiki, ikastetxeko irakaskuntza ematen duten irakasleak izango dira. Horiez gain, ikasleen ebaluaketa (koebaluazioa) eta ikasle bakoitzaren banakako ebaluaketa (autoebaluazioa) ere egingo dira. Halaber, gelan landutako modulu bakoitzaren hasieran eta bukaeran ebaluazio bat egingen da, ikasleen aldez aurreko ezagutzak eta ezagutza berriak eta haien adierazgarritasun maila konparatzeko.

Ahoz, idatziz, praktikoki, taldeka eta banaka ebaluatuko da, egiten ari den jardueraren arabera. Hala, egindako lanaren eta jarraituko bideen hausnarketa eta azterketa etengabea egitera gonbidatzen da. Erabiliko diren ebaluaketa tresnak honako hauek dira:

- Behaketa gida: Behaketa aplikatu eta ikasleek jarduera jakin baten aurrean duten erantzun mota, haien arteko harremana, horri buruz egiten dituzten galderak eta abar idatzi behar dira.
- Mapa kontzeptuala: Gai edo eduki baten egitura logikoa komunikatzen duen irudikapen bisuala da. Horiek irakaskuntza-prozesuaren edozein unetan erabil daitezke, baina bereziki erabilgarriak dira prozesuaren amaieran ebaluazio-tresna gisa, ikasleek gaiari buruz ikasitako ideiak eta kontzeptuak irudikatzeko aukera baitute.
- Kahoot: Plataforma honekin, lineako “kiz-ak” sor daitezke, ikasleek banaka edo taldeka erantzun ditzaten. Irakasleak egin galderak sortu dezake edo sortuta dagoen Kahoot baten galderak erebili.
- Gelako egunerokoa: Nork bere burua ezagutzea, idazketa garatzea, gaitasun kritikoa, lanaren antolaketa, erantzukizuna eta autonomia bultzatzen ditu. Gogoeta-pentsamendua garatzeko aukera ere ematen du, eta esperientzia-ikaskuntza errazten du.
- Errubrikak: Gardena ematen dute, deskribatzaileen bidez, jarduera eta ekoizpenen kalitate maila zehazten baitituzte. Ikaskuntzan aurrera egiteko moduari buruzko orientatzaileak dira, ibilbide-mapa gisa. Irakaslearen subjektibotasuna murrizten dute.

Hasierako eta amaierako ebaluaketa ere egingo da unitateko hiru moduluetan, aldez aurreko eta eskuratutako ezagutzak alderatzeko. Moduluetakoa jarduera batzuetan ebaluazio estrategia hori ere aplikatuko da, ikasleak hura egitera bultzatzeko eta ikasleen azterketa eta hausnarketa sustatzeko. Horrez gain, unitate didaktikoa amaitzean, bai ikasleek bai unitatea landu duen irakasleak autoebaluazio bat egingo dute, haren errendimendua aztertzeko eta prozesu horretan indarguneak eta akatsak zehazteko.

Irakasleen autoebaluaketa

Praktika horri esker, irakasleak gaitasuna du bere lanbide-jarduna gero eta gehiago hobetzera bultzatzen duten prozesuetan parte hartzeko eta konpromisoak hartzeko. Horrenbestez, hezkuntza-kalitatearen eta haren irakaskuntza-mailaren alde egin ahal izango du ikasgelan, lehen hezkuntzan, bigarren hezkuntzan, prestakuntzan edo unibertsitatean ari bada. Hauek dira irakaskuntzako autoebaluazioaren helburuak:

- Egiten ari dena eta lortu nahi diren helburuez ohartzea.
- Plangintzetan behar diren aldaketak egitea, ikaskuntza prozesuan agertuko diren desbideratze edo zailtasunen arabera.
- Gogoeta horretan oinarritutako arrakastei eta porrotei buruz hausnartzea, irakasteko moduan aldaketak egitea.
- Gelako jarduna hautematea.

Horretarako, bete beharreko helburuak jasotzen dituen taula bat eta oharra egiteko atal bat bete beharko dituzte. (1. eranskina)

Ikasleen autoebaluaketa

Bere ekoizpena eta ikaskuntza prozesuari buruz egiten duen ebaluaketa. Horrela, bere jarduerak ezagutu eta baloratzen ditu eta bere lana hobetzeko oinarriak ditu. Gainera, nola lortu zuen aurrera, noiz, nola kokatzen duen norberaren lana besteen aldean, eta zer egin dezakeen aurrera egiteko.

Horrela, ikasleen autonomia eta konfiantza gara daiteke, prozesuan eta erabakiak hartzean erantzunkidetasuna bultzatzen da, eta prozesuan ikasleak sartzen da eta ebaluaketa izaera horizontala hartzen du, besteak beste.

Unitate didaktiko honen kasuan, ikasleek gelako eguneroko bat egin beharko dute. Banakako erregistro bat da, eta ikasle bakoitzak egin dituen jardueretan duen esperientzia islatzen du. Egindako jardueri buruzko iruzkinak, iritziak, zalantzak eta iradokizunak adierazteko erabiltzen da; ikus 2. eranskina, ikasgelako egunkari baten adibidea ikusteko.

MODULUAK

Modulu 1: Garapen Iraunkorreko Helburuak

Moduluaren informazio orokorra

Modulu honen bitartez sukalde eskolako ikasleek Nazio Batuen Erakundearen (NBE) baitan dagoen Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendaren eta hau aurrera eramateko definitzen diren 17 Garapen Iraunkorrerako Helburuen (GIH-en) gerturatze lan bat egin nahi da.

Horretarako, Agenda 2030 eta Garapen Iraunkorreko 17 Helburuak (GIH) aurkezteko saio bat egitea proposatzen da. Ondoren, janari ekoizpen eta kontsumo inguruan kaltetzen diren GIHak landuko dira, horretarako hainbat saio espezifiko proposatu dira. Nolai ere, ulertzen da GIHei elkarrekin lotuta daudela eta modu integralean landu behar direla.

Helburuak

- Munduko beste kultura eta errealitateak ezagutzea.
- Inguru familiarra, natural eta soziala behatzea eta aztertzea.
- Besteekin harremanak izatea, bizikidetzarako eta harreman sozialetarako jarraibideak eskuratzea, eta gatazkak konpontzen ikastea.
- Komunikazio gaitasunak garatzea.
- Ingurunearen ezagutza.

Edukiak

- Garapen Iraunkorreko Helburuak zer diren.
- Bost helburuak.
- GIH 2: Goserik ez.
- GIH 10: Desberdintasunak murriztea.
- GIH 12: Ekoizpena eta kontsumo arduratsua.
- GIH 13: Klima aldaketaren ekintza.
- GIH 14: Itsaspeko bizitza.
- GIH 15: Lehorreko bizitza.

Moduluaren ebaluaketa

Modulua ebaluatzeko, hasierako eta bukaerako ebaluazioa egingo da, horrela ikasleen aldez aurreko ezagutzak eta ikasitakoak konparatu daitezke. Halaber, jarduera bakoitzean ebaluazio txiki bat egingo da, ikasleen parte-hartzea, interesa eta ikaskuntza kontrolatzeko/berrikusteko.

- **Hasierako ebaluaketa**

Ikasleek GIHei buruz zanbat dakiten neurtuko da. Ebaluazioaren helburua ikasleen aldez aurreko ezagutzak neurtzea da, ez kalifikatzea. Hala, bakoitzari fitxa bat emango zaie eta galdera batzuei erantzun beharko diete. (3. eranskina)

- **Amaierako ebaluaketa**

Ikasleek GIH bakoitzari ematen zaion garrantzia eta Garapen Iraunkorrarekin duen lotura baloratzeko galdera sorta bat erantzungo dute. (4. eranskina)

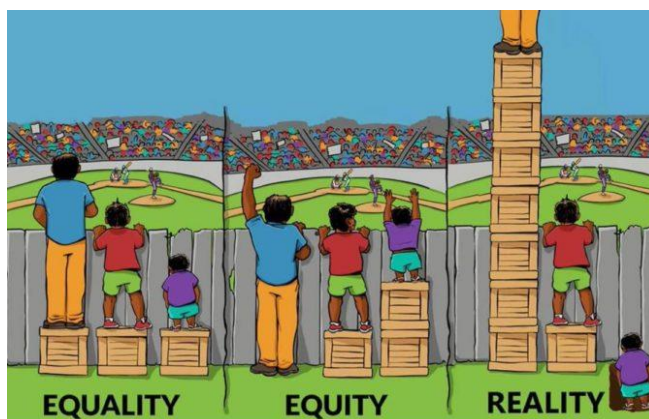
1 SAIOA	ZER DIRA GARAPEN IRAUNKORREKO HELBURUAK? Helburu didaktikoak Alde batetik, GIH helburuak zer diren lantzea eta, beste aldetik, nekazaritzako biodibertsitatearen galera geldiarazteko beharraz eta elikagaien sistemen iraunkortasunari egiten dioten ekarpenaren garrantziaz sentsibilizatzea eta kontzientziaztea. Garapena GIHko jarduerak azaltzen hasi aurretik, aurkezpen bat egingo zaie ikasleei, eta proiektua maila globalean aztertuko da, zer erronkari egin behar zaien aurre azaltzeko. Beraz, galderak egingo zaizkie jakin-mina pizteko edo zer pentsatzen duten azal dezaten. Honelako galderak egin daitezke: • Nork birziklatzen du zentroan? • Zer da bakea zuen ikasgelaren testuinguruan? • Zein dira genero-berdintasuna lortzeko eragozpenak? • Zuen ustez, zein da proiektu honen garrantzia/zentzua? Jarduera hau lehenbiziko hartu-emana izango da, beraz, ez da jarduera zehatzik egingo. Alde horretatik, irakasleak Garapen Iraunkorreko Helburuak zer diren azalduko du, UN Etxearen (UNESCO Euskal Herriko Elkarte) azalpen bideoan oinarrituta. Garapen Iraunkorreko Helburuak (GIH) Nazio Batuen ekimena dira, pobrezia errotik kentzeko, planeta babesteko eta etorkizuneko belaunaldien oparotasuna bermatzeko politikak eta ekintzak abian jartzeko. Horretarako, 2015erako, Nazio Batuen Erakunde (NB) herrialdeek 17 GIHko 2030.urteari “Garapen Iraunkorrerako Agenda 2030” Ekintza Plana ezarri zuten. Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendak nazioarteko garapen-lehentasunak ezartzen ditu, Nazio Batuek 2015eko irailean 193 herrialdek baino gehiagok sinatutako akordioaren ondoren. Agendak 17 helburu ditu, Garapen Iraunkorreko Helburuak deiturikoak. Helburua 2030.urterako pobrezia ezabatzea, planeta babestea eta pertsona guztiek bakea eta oparotasuna izatea da. Zehazki bost GIH landuko dira, GIH 2: Goserik ez; GIH 10: Desberdintasunak murriztea; GIH 12: Ekoizpena eta kontsumo arduratsuak; GIH 13: Klimaren aldeko ekintza; GIH 14: Itsaspeko bizitza; eta GIH 15: Lehorreko bizitza. Hauek bereziki landuko dira, nekazaritzako produktuen ekoizpen-, banaketa- eta kontsumo-prozesuetan eragiten baitute. Hori egin
----------------------------------	--

	ondoren, ikasleek ariketa txiki bat egingo dute, eta testuko espazio libreetan hitz batzuk jarri beharko dituzte, Euskal Ekaroena Garagen Jasangarrirako 2030 Agenda txostenetik abiatuta. Baliabideak eta materialak Garapen Iraunkorreko Helburuak, bideo azalpena https://youtu.be/IT9rJkK6WiU?si=o007uznuSC4kaPhK) Agenda Euskadi Basque Country 2030 https://sdgs.un.org/sites/default/files/2020-09/AGENDA_EBC2030.pdf) Ebaluaketa ○ Saioa hasi baino lehen: Ikasleek GIHei buruz zantat dakiten neurtuko da. Ebaluazioaren helburua ikasleen alde aurreko ezagutzak neurtzea da, ez kalifikatzea. Hala, bakoitzari fitxa bat emango zaie eta galdera batzuei erantzun beharko diete. (3. eranskina) ○ Saioa bukatzerakoan: Ikasleek GIH bakoitzari ematen zaion garrantzia eta garapen iraunkorarekin duten lotura baloratzeko galdera sorta txiki bat egingo dute. (4. Eranskina) Denboralizazioa 30´
	GIH 2 “GOSERIK EZ”
	Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira: • Nekazaritza-sektorearen lehiakortasuna eta jasangarritasuna hobetzea. • Azpiegitura eta zerbitzu egokiak ematea landa-eremuei eta kostaldeari, haien bizi-baldintzak hiri-eremuetako baldintzekin parekatzeko eta horko biztanleria mantendu ahal izateko. • Berrikuntza eta ikerkuntza sustatzea, nekazaritza-sektorearen lehiakortasuna hobetzeko. • Nekazaritza ekologikoa eta haren transformazio-industria sustatzea, Helburu didaktikoak • Elikadura eskasa eta osasungarria ez den elikadura, bai hegoaldeko bai iparraldeko herrialdeetan buruz kontzientziazatzea. • Konturatzeko zer lotura duten elikagaien produkzio/banaketa moduak eta munduan dagoen goseak. • Elikadura eta kontsumo ohitura arduratsua sustatzea.

	• Gure eguneroko ohiturek beste pertsona batzuen bizitza nola hobetu dezakete pentsatzea. Garapena Zentzu honetan, irakasleak Garapen Iraunkorrerako 2. helburua modu erraz eta motibagarrian azaltzeko, 2 minutuko iraupena daukan bideoa ikusiko dute, GIH 2: Goserik ez izatea. Baliabideak eta materialak: GIH 2: Goserik ez izatea https://youtu.be/yhrlL7JDHRo?si=ofbPtoA90XhS1iBl Denboralizazioa 15´
	GIH 10: “DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA”
	Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira: • Zehartze aktiboa eta belaunaldien arteko elkartasuna bultzatzea. • Pertsonak zaintzeko zerbitzu publikoa optimizatzea, osasun-zerbitzuen eta gizarte-zerbitzuen arteko lotura estua sendotuz. • Imigrazioaren aldeko eta arrazkeria etaxenofobiaren kontrako gizarte ituna bultzatzea. • Dibertsitate eta elkartasunaren kudeaketa positiboa, bizikidetzaren eta giza eskubideen alorrean sortzen diren erronka berrien aurrean. Helburu didaktikoak • Herrialdeen artean eta pertsonen artean berdintasunik eza sortzen duten kausei buruz kontzientziatzea. • Justizia irizpidei buruz eta horiek noiz aplikatzeari buruz hausnartzea. • Aukera berdintasun benetakoa eta eraginkorra abiarazteko moduari buruz hausnartzea. Garapena Horretarako, irakasleak Garapen Iraunkorrerako 10. helburua modu erraz eta motibagarrian azaltzeko, 2 minutuko iraupena daukan bideoa ikusiko dute, GIH 10:Desberdintasunak murriztea. Ondoren, ikasleek, irakasleak egiten dituen galdera hauei erantzun beharko diete: 1. Zergatik uste duzu herrialde batzuk beste batzuk baino gehiago aberastu direla historian zehar?

	2. Zergatik uste duzu pertsona batzuk besteak baino aberatsagoak direla? 3. Zergatik uste duzu garrantzitsua dela herrialdeen eta pertsonen arteko desberdintasunak murriztea? Baliabideak eta materialak: GIH 10:Desberdintasunak murriztea https://youtu.be/yeT8j-izvXA?si=LavsveVAwIxyxnYd Denboralizazioa 15´
	ARIKETA: BERDINTASUNA VS EKITATEA
	Saio honetan, bi kontzeptu landuko dira: • Berdintasuna • Ekitatea Helburu didaktikoak • Orokorrak ○ Pertsona guztiei baldintza eta aukera berdinak eskaintzearen garrantzia ikastea, kasu bakoitzera egokituz. • Zehatzak • Tratu eta aukera berdintasuna bermatzea. • Hiri-ingurune behartsuetan pobrezia eta gizarte-bazterketa izateko arriskua murrizteko jarraibideak ikastea. • Lankidetzaren eta lankidetzaren estrategiak erabiltzea. Garapena Baseball partida batean, hiru pertsona sarrerarik gabe geratu dira eta partida estadioko hormaren gainetik ikusten saiatzen ari dira. Hormak 170cm-ko altuera du, ondorioz, hiru pertsona horietatik bi ez dira partida ikustera iristen (batek 160cm altuera du eta besteak 150cm). Horietako batek hiru egurrezko kaxak aurkitu ditu, hiru pertsonen artean berdintasunez hiru kaxak banatuko balira, denek lortuko ote lukete partida ikustea? Eta kaxak era ekitatibo batean banatuko balira? Ariketa egiteko galdera hauek kontuan izan behar dituzte: • Hiru pertsonen artean berdintasunez hiru kaxak banatuko balira, denek lortuko ote lukete partida ikustea?

	• Hiru pertsonen artean ekitasunez hiru kaxak banatuko balira, denek lortuko ote lukete partida ikustea? • Zein da kaxa horiek banatzeko modurik egokiena? • Zergatik? • Banaketa horretan oinarrituta, nola definituko zenuke bidezko banaketa? Hau egin eta gero, ikasleei azaldu behar zaie zer esan nahi duten berdintasun eta berdintasun kontzeptuek. Azalpena ikusgarria izateko, irudiara (materialen atala) erabili daiteke. Berdintasuna, RAEk definitua, herritar guztiak eskubide eta betebeharrekin partekatzea onartzen duen printzipioa da. Berdintasuna Nazio Batuen Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsalean aitortutako giza eskubidea da, eta pertsona guztiei legearen aurrean berdintasunezko tratua bermatu nahi die, bereizkeriarik eta pribilegiarik gabe. Ekitatea, RAEk definitua, justizia naturala da, lege positiboaren letrari kontrajarrita. Bi terminoen arteko desberdintasuna da berdintasuna tratu pertsonal eta sozialak nolakoa izan beharko lukeen ideia bat dela; ekitatea, berriz, ezaugarri eta baldintza pertsonal eta sozialak onartzea eskatzen duen errealitate bat da. <u>Adibidea:</u> Berdintasunaren eta ekitatearen arteko desberdintasuna argien hautematen den adibideetako bat da pertsonen tratu egokia ematea, generoaren arabera. Genero-berdintasunaren arabera, gizonak eta emakumeak eskubide berberak dituzte, eta berdintasun formalak ez ditu kontuan hartzen balioak dakartzaten oztopo ikusezinak eta arau nagusiak. Genero-ekitatea urrats bat harago doa, gizarte-pentsamendua osatzen duten faktoreak aintzat hartzen baititu, arauaren espiritua eta asmoa aplikatzea galarazten duten oztopoak saihesteko. Azkenik, bideo bat erreproduzitu da (Equality, Equity, and Social Justice), azalpena eta egindako ariketa biltzen dituena. Baliabideak eta materialak Berdintasunaren argazkia. ekitatea eta errealitatea.
--	---

Equality, Equity, and Social Justice

<https://youtu.be/Uvoios7frIs?si=vHHIs8xl-jtnPMRH>

Ebaluaketa

- Ariketa egin aurretik

Ikasleei orri zuri bat banatuko zaie, berdintasuna zer den eta ekitatea zer den zehazteko eta horrela zenbat dakiten aztertzeke. (5. eranskina)

- Ariketa egiten ari diren bitartean:

Irakasleek talde bakoitzaren gogoeta eta argudioen kalitatea erabiliko dute ebaluazio irizpide gisa, eta horretarako eremuko oharak erabiliko dira (6. eranskina).

Denboralizazioa

30´

2. SAIOA

GIH 12 “EKOIZPENA ETA KONTSUMO ARDURATSUA”

Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira:

- Ekonomia zirkularraren alde egitea
- Ingurumenen aldetik eredugarria den administrazio publikoaren konfigurazioan aurre egitea.
- Informazioa azkar eta eraginkorra eskaintzea kontsumitzaileak konprometituagoak eta arduratsuagoak izan daitezen.
- Turismo jasangarriaren bikaintasuna sustatzea.

Helburu didaktikoak

- Gure kontsumo-ohiturekin lotuta, baliabideak xahutzeak dituen ondorioei buruz gogoeta egitea.
- Gure kontsumo ohituren aldaketan pertsona guztiok parte hartzeak duen garrantziaz jabetzea.
- Planeta iraunkor bat lortzea bermatzen duen ekoizpen eredu batek duen garrantziaz jabetzea.
- Kontsumo arduratsuagoko eredu batzuekiko sentiberatzea.

	Garapena Zentzu honetan, irakasleak Garapen Iraunkorrerako 12. helburua modu erraz eta motibagarrian azaltzeko, 2 minutuko iraupena daukan bideoa ikusiko dute, GIH 12: Ekoizpena eta kontsumo arduratsua. Baliabide eta materialak GIH 12: Ekoizpena eta kontsumo arduratsua https://youtu.be/4cXuOxlzZnw?si=d1sbUcyzmVLu6C6C Denboralizazioa 20´
	ARIKETA: “EL ULTIMÁTUM EVOLUTIVO”
	Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira: • Kontsumismoa • Kontsumo arduratsua • Oinarrizko beharrak • Produktuen iraunkortasuna eta ingurumenean duten baldintzak. Helburu didaktikoak • Bakoitzak kontsumismoa sustatzeko egiten dituen ekintzei buruz hausnartzea. • Askoz kontsumo arduratsuagoa egiteko gakoak ikastea. • Gehiegizko kontsumorik ez egiteko benetan behar ditugun produktuak identifikatzeko gai izatea. • Produktuen iraunkortasunari eta ingurumenean duten eraginari erreparatzen hastea. Garapena Jarduera honetan, ikasleek beren kontsumo-ohiturei buruz hausnartu ahal izango dute, baina ohitura horiek hobetzeko zer egin dezaketen ere. Horretarako, lehenik eta behin, <i>stop motion</i> film labur bat ikusiko dute, “<i>El ultimatum evolutivo</i>”, SETEM Valentziako Erkidegoa ONGDkoa. Epe laburra sentsibilizazio proiektu baten parte da, eta SETEMek kontsumo arduragabearen kausei eta ondorioei buruz kontzientziatu eta alternatiba positiboetara eta gure esku dauden aukeretara hurbildu nahi du.

	“<i>Grandes Documentales Marcianos</i>” saiotik, Setemius irakasleak Homo Consumus eta Homo Responus-en arteko dilema aztertuko du, pertsonai bakoitzaren eguneroko hauteskundeak eta ondorioak azalduz. Lehenengoak arduragabekeriaz jokatzeko moduan eta ingurumenearekin; bigarrena, berriz, planeta arduraz eta errespetuz kontsumitzen duen pertsona baten adibidea da. Bideoa ikusi ondoren, ikasleek galdera hauei rantzun beharko diete, hausnarketa sakona egiteko: • Zer iruditzen zaizu? • Zer transmititu nahi du bideoa? • Zeinekin identifikatzen zara gehiago? • Zer ondorio ditu pertsonai horiek bezala jokatzeko? • Zer aldatu dezakegu guk? Galderei erantzun ondoren, ikasleek ariketa txiki bat egin beharko dute eta hitz zuzenak testuko espazio libreetan jarriko dituzte. (7. eranskina) Bukatzeko, eta bakoitzaren kontsumo-ohiturei buruz hausnartu ondoren, ikasleek galdera-sorta txiki bat osatuko dute. Galdetegi horretan jakingo dute zer kontsumo-mailan daude eta zer egin beha lukete hori aldatzeko. Baliabide eta materialak Bideoa “<i>El ultimatum evolutivo</i>”: https://youtu.be/o-ttoYYQZZs?si=GQ4ZOLQUuwcnc2fh Ebaluaketa Jarduera egin ondoren, eta horri esker egindako hausnarketaren ondoren, ikasleek galdera-sorta bat osatuko dute, beren kontsumo-ohiturei buruz. (8. eranskina) Denboralizazioa 30´
	ARIKETA: MINDMAP
	Helburu didaktikoak • Inteligentzia espazialarekin zerikusia duten gaitasun kognitiboak eta gaitasunak garatzea. • Ideia berriak aztertu, ulertu, laburbildu, gogoratu eta sortzea • Eguneroko gehien kontsumitzen diren produktuak zein diren eta horiek ingurumenean izan ditzaketen ondorioak identifikatzea. • Hainbat produkturen jatorria eta ekoizpen-prozesuak ikertzea.

Garapena

Eguneroko kontsumo produktu eta haren kontsumitzeko moduak aztertuko dituzte. Horretarako, lau edo bost pertsonen taldeetan bilduko dira eta talde bakoitzari kontsumo produktu mota bat egokituko zaie:

- Sky High Maybelline.
- Tolosako babarrunak.
- Zarako alkandora.
- Auto jostailua.
- Iphone mugikorra.

Ondoren, tokatu zaien produktu motaren jatorria ikertuko dute. Galdera hauek erabili ditzakete:

- Nondik atera dira egiteko diren produktuak?
- Zein lan baldintzetan lortu da material hori?
- Non eta zein lan-baldintzetan fabrikatu da produktua?
- Zenbat kobratu du langile batek ekoizteagatik?
- Produktu hau ekoizten duten enpresek ingurumena errespetatzen dute?
- Zin da produktu horren batez besteko prezio gure herrialdean? Eta beste herrialdeetan?
- Zer dendatan aurki dezakegu?

Behin hau eginda, talde bakoitzak aurkitu duten informazioa kartulina batean irudien bidez azaldu du (mind map), produktuaren abantailak eta eragozpenak barne.

Azkenik, kartulinak horman itsatsita jarriko dute, museo bat irudikatzeko. Horrela, ikaskide bakoitzak, elaborazio hurbildu izan ditzakeen zalantzak adierazi ahal izango du.

Baliabide eta materialak

- Aldizkariak
- Kartulinak
- Koloretako arkatzak
- Pegamentua

Ebaluaketa

Ebaluazio hau egiteko, irakasleak behaketa gida bat erabiliko du, horretan ikasleek konpetentziak eta ariketaren datuak erregistratu dezake. (9. eranskina)

	Denbormalizazioa 40´
3. SAIOA	GIH 13 “KLIMA ALDEKO EKINTZA”
	Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira: • Klima-aldaketa, aztarna ekologikoa eta berotze globala kontzeptuak zer diren, eta hegoaldeko eta iparraldeko herrialdeen arteko desorekak eta harremanak. • Garapen iraunkorra eta “Klima babesteko ekintza”ren arteko lotura. • Garapen Iraunkorreko 13. Helburua, “Klima babesteko ekintza”, zertan datzan eta berehalako neurriak hartzeko beharra.
	Helburu didaktikoak • Gaur egungo kontsumo-tasekin eredu energetiko global iraunkor bati eustea ezinezkoa dela jabeaztea, eta ordezkoko beste eredu batzuk planteatzea. • Klima-aldaketak eragindako hondamenei ekologikoez oharaztea. • Ikasleak sentiberatzea gure eguneroko ohituretako askok duten ingurumen-inpaktuaren aurrean, gure aztarna indibiduala eta taldeko aztarna kuantifikatuz. • Ekintzak garatzen hasteak duen garrantziaz jabetzea, eta berotegi-efektuko gosen igorpenak murriztea.
	Garapena Irakasleak Garapen Iraunkorrerako 13. helburua modu erraz eta motibagarrian azaltzeko, 2 minutuko iraupena daukan bideoa ikusiko dute, GIH 13: Klima aldeko ekintza.
	Baliabide eta materialak GIH 13; Klima aldeko ekintza bideoa https://youtu.be/uxZ1-3tVWOw?si=m4gLSHh13_wBMhL2
	Denbormalizazioa 20´
	GIH 14: ITSASPEKO BIZITZA
	Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira:

- Garapen Iraunkorreko 14. Helburua zer den.
- Garapen iraunkorrean eta itsaspeko bizia helburuaren arteko lotura, eta gainerako GIHein duen lotura.
- Arrantza jasagarria.
- Itsas ekosistemen babesa

Helburu didaktikoak

- Itsas ekosistemak babesteak giza bizitzarentzat duen garrantziari buruz kontzientziaztea.
- Itsaspeko biziak jasan beharreko arrisku nagusien buruz hausnartzea, eta arrisku horiek giza ekintzekin lortzea.
- Itsaspeko biziaren jasagarritasuna bermatzeko neurriak eta aldaketak baloratzea.

Garapena

Saio honetan, ikasleak Garapen Iraunkorreko 14. Helburua modu erraz eta motibagarrian azaltzeko, 2 minutuko bideo hau ikusiko dute: <https://youtu.be/l-wG8ENcqTg?si=5IzvGCHvSlqCLxyc>

Bideoa ikusi ondoren, helburu horren erronka nagusiak zein diren hausnartu du ikasle bakoitzak bakarrik, eta gero, ikasleek hausnarketa egingo dute denek batera.

ARIKETA: ITSASO OSASUNTUAK

Ikasleak lau taldeetan banatuko dira, eta ozeanoen arazoak ikertuko dute. Talde bakoitzak arazo jakin bati buruzko informazioa bilduko du Internet erabiliz, eta gero, aurkezpen txiki bat egingo dute gainerako ikaskideen aurrean. Ikasleek honako arazo hauei buruz ikertzea proposatzen da:

- Gehiegizko arrantza: Zer da? Zer ondorio ditu? Zer neurri proposatzen dituzu itsaspeko bizia babesteko?
- Kutsadura: Zein dira ozeanoen kutsatzaile nagusiak? Zer ondorio ditu kutsatzaile mota bakoitzak? Zer neurri proposatzen dituzu ozeanoen kutsadura murrizteko?
- Klima aldaketa: Zer ondorio ditu ozeanoen tenperaturak gora egitea? Zer neurri proposatzen dituzu klima aldaketaren inpaktua txikitzeko?
- Kostaldean eraikitzea: Zer-nolakoak dira kostaldean eta itsasoan egin ohi diren eraikinak? Zer ondorio kaltegarri ditu hori egiteak itsaspeko biziarentzat? Zer neurri proposatzen dituzu kostaldeak babesteko?

Ebaluaketa

Ikasleen aurkezpenak ebaluatzeko, lehen moduluko 1. saioan erabilitako izenburu bera erabil daiteke: berdintasuna vs ekitatea. (6. eranskina)

Baliabideak eta materialak:

- Proiektorea edo arbela digitala
- Ordenagailuak eta interneta

	• Garapen Iraunkorrerako 14. Helburuari buruzko videoa (https://youtu.be/l-wG8ENcqTg?si=5IzvGCHvSlqCLxyc) • Garapen iraunkorreko 14. Helburari buruzko informazio gehiago lortzeko web-orria. (https://gih-2030agenda.navarra.es/pages/14-helburua) Denboralizazioa 110´
--	---

Modulu 2: Biodibertsitatea

Moduluaren informazio orokorra

Nekazaritzak ezin du baliabide naturalen aurka hazten jarraitu, degradazioaren, deforestazioaren eta biodibertsitatearen galeraren nagusia da (zuzenean edo zeharkan). Horregatik, bigarren modulu hau informatiboa izango da. Helburua ikasleek biodibertsitatea galtzearen ondorioei buruz hausnartzea da eta, gainera, benetako edo gezurreko jarduera txiki bat egingo dute, kontzeptuak barneratzen ari diren ala ez egiaztatzeko. Halaber, jakinarazi nahi zaie oso garrantzitsua dela baliabide berriztagarrien erabilera hobetzea eta nekazaritza jasangarria sustatzea biodibertsitatea kontserbatzeko,

Biodibertsitatea zaintzearen garrantzia ere azpimarratzen da, guztion esku baitago. Era berean, eta aurreko moduluan jasotako GIHak kontuan hartuta, nekazarien, kontsumitzaileen eta gizarte osoaren esku dago biodibertsitatearen balio ekonomikoa onartzea eta, nahitaez, eguneroko erabakietan sartzea. Horregatik, modulu honen bidez, ikasleak beren kontsumo-ohiturei eta horiek biodibertsitatean duten eraginari buruz gogoeta egitera gonbidatzen dira,

Helburuak

- Informazioaren teknologiak erabiltzea informazioa bilatzeko.
- Dibertsitatearen eta karbonoaren arteko erlazioaren kontzeptu nagusiak eta horiek planetaren osasunean izan dezaketen eragina identifikatzea.
- Gizateriaren eta gainerako animalia- eta landare-bioaniztasunaren artean dauden harreman-motak identifikatzea.
- Natura baloratzea eta mundu globalaren eta ez antropozentrikoaren ikuspegia sustatzea.
- Ikerketaren eta metodo zientifikoaren funtsezko printzipioak ezagutu eta kritikoki baloratzea.

Edukiak

- Zer da biodibertsitatea?
- Ekosistemak, funtzionamendua eta zerbitzuak.
- Biodibertsitatea eta haren galera.
- Biodibertsitatearen data nagusiak.
- Biodibertsitatea nola zaindu.

Moduluaren ebaluaketa

Lehen azpimarratu den bezala, modulu hau teorikoa da eta, era berean, bi ebaluazio egingo dira, hasierako ebaluazioa eta amaierako ebaluazioa, ikasleek aldez aurretik duten ezagupen maila eta modulua landu ondoren duten eskuratze maila neurtzeko.

- **Hasierako ebaluaketa**

Lehen ebaluazio hori egiteko, irakasleak zuzeneko behaketa erdiegituratua egingo du; horretarako, teoria/azalpenarekin hasi aurretik, mota horretako galderak egin ahal izango du eta, ondoren, Word-eko dokumentu edo koaderno batean jaso beharko du:

- Nola definituko zenukete biodibertsitatea?
- Badakizue zein den biodibertsitatearen eta gastronomiaren arteko harremana?
- Biodibertsitateari onurak ekartzen dizkioten sukaldaritza iraunkorreko zer praktika ezagutzen dituzue?
- Esango dezakezue zein diren sukaldean erabiltzen diren osagai arruntetako produktu biologikoen jatorria?

- **Amaierako ebaluaketa**

Modulua bukatzean, ikasleak galdera irekiak egingo ditu ikasleen ezagutza maila egiaztatzeko eta moduluaren hasieran eta bukaeran haien interes maila alderatzeko. Horiek ere parte hartzen duen zuzeneko behaketaren teknikarekin egiten dira, datuak Word-eko dokumentu edo koaderno batean biltzeko. Horrelako galdera erabil daitezke:

- Zer eragin du bioaniztasunak sukaldaritzako osagaien kalitatean eta aniztasunean?
- Zer praktika ezar daitezke sukalde batean biodibertsitatea eta jasangarritasuna sustatzeko?
- Nola txerta ditzakezue bioaniztasunaren kontzeptuak eguneroko sukaldaritza praktiketan?
- Zer egin daiteke sukaldean produktu lokal eta jasangarrien erabilera sustatzeko?

1. SAIOA	BIODIBERTSITATEA
	Helburu didaktikoa • Lurreko ekosistemen erabilera jasagarria bultzatzea, desertifikazioaren eta espezien galeraren aurka borrokatzea. • Ingurumena eta biodibertsitatea kontserbatzen laguntzea. • Ingurune naturala eta biodibertsitatea kontserbatzen laguntzea. • Ingurune naturala elementu bakoitza garrantzitsua den eta gainerako osagaiekin erlazionatzen den osotasun gsa hautematea. • Inguratzen gaituen aberastasunaz eta ingurune naturalak kontserbatzearen garrantziaz jabetzea. Garapena Bigarren modulu hau saio bakar batean egingo da. Horrela, ikasleak biodibertsitatea galtzeak dituen ondorio larriei buruz konzientziatuko dira, eta bakoitzek, bere ahalmenen barruan, hura geldiarazteko gakoak aurkitu. Beraz, saio honi hasiera emateko, ikasleei galdetuko zaie zer den biodibertsitatea. Hala, gaiari buruz dituzten ezagutzak zeintzuk diren jakin ahal izango dute, eta gogoeta txiki bat egitera gonbidatuko zaie, gaian barneratzen joateko. Ondoren, irakasleak zer da biodibertsitatea azalduko du eta <i>“The global movement to restore nature’s biodiversity”</i> bideoa proiektatuko du. Bideoan, klima aldaketari buruz eztabaidatzen da, eta klima aldaketak planetako tenperaturen eta eredu klimatikoen epe luzeko aldaketei egiten die erreferentzia, batez ere giza jarduerari, bereziki erregai fosilen erabilerari. Biodibertsitateak ekosistemen funtzionamentu egokia eta orekatua bermatzen ditu. Horregatik, bejarrezkoa da ekosistemen narriadura geldiarazteko eta haien kontserbazioa sustatzeko jardutea. Aurkezpenaren atal honetan, biodibertsitatea zaintzearen garrantzia eta hura kaltetzen duten faktoreak azalduko dira, hala nola kutsadura, klima-aldaketa, baliabide naturalen gehiegizko ustiapena, etab. Ondoren, biodibertsitatearen lanerako hiru data garrantzitsu (1992,1998 eta 2010) eta hura zaintzeko gakoak azalduko dira. Horrekin, ikasleek, jarduera txiki bat egingo dute, egiazkoa edo faltsua (aurkezpenean dago). Azkenik, bigarren modulu hau ixteko, ikasleei galdetuko zaie zer egin dezaketen biodibertsitatea zaintzeko. Baliabide materialak ○ Paper orriak ○ Boligrafoa ○ Ordenagailua ○ Bideoa: The global movement to restore nature’s biodiversity https://www.youtube.com/watch?v=yJX1Te0jeY0&t=2s&ab_channel=TED Ebaluaketa

	Aurkezpena bukatutakoan, ikasleek testu edo eskema txiki bat egin beharko dute, haren datu garrantzitsuenekin, beren ikuspuntutik. Ondoren, binaka, idatzia trukatu dute, alderdirik esanguratsuenei buruzko eztabaida txiki bat egiteko. Azkenik, irakasleak moderatutako duen eztabaida bat egingo da gelan. Irakasleak errubrika bat izanen du ikasleen parte-hartzea eta interesa adierazteko. (6. eranskina) Denboralizazioa 130´
--	--

Modulu 3: Bama Arroza

Moduluaren informazio orokorra

Modulu honetan, nekazaritza-biodibertsitatearen galera geldiarazteko beharrari buruz kontzientziatzeko, elikadura-sistemen lehiakortasunaren iraunkortasuna landuko da. Tokiko nekazaritza-biodibertsitatea zaintzea beharrezkoa da, pertsoneri eta garapen duin eta jasangarria parte hartzen duten komunitateari aukera emanaz. Zehazki, desagertze arriskuan dagoen bertako arroza landatzeko barietate bat berreskuratzeko esperientzia zabaldu nahi da, Basque Culinary Centerren eta lurraldeko sukaldaritza-eskolen eskutik euskal sukaldaritza sartuz produktuaren preskupetara bihur daitezen.

Helburuak

- Herrialde azpigaratuetako nekazarien lan baldintzak ezagutzea.
- Conocer las condiciones sociolaborales de los trabajadores de países subdesarrollados.
- Produktuen jatorria konpontzea erosi aurretik.
- Herrialde azpigaratuetako langileen baldintza soziolaboralak ezagutzea.
- Sukaldean bertako produktuen eta produktu ekologikoen erabilera sustatzea.
- Tokiko nekazaritzaren alde egitea.

Edukiak

- Jolasak eta jolas jarduerak.
- Ikus-entzunezko baliabideen entzute eta bisualizazio aktiboaren garapena.
- Materiala erreprodukzio eta egiteko IKTak erabiltzea.
- Talde-garapena.
- Kultura desberdinak ezagutzea.
- Eguneroko lanerako jakin-mina eta interesa, berrikuntzaren, sormenaren eta erantzukizunaren bidez.
- Kulturartekotasuna bizikidetzarako balio gisa.
- Jokoak kultur ondare gisa.
- Kontzeptuen arteko desberdintasunak eta antzekotasunak.

Moduluaren ebaluaketa

- **Hasierako ebaluaketa**

Hirugarren moduluko saioaren hasieran Kahoot txiki bat egingo da, zazpi galderekin, ikasleak testuinguruan jartzeko landuko den gaiari buruz, eta gaiari buruzko ezagutzarik duten egiaztatzeko.

- **Amaierako ebaluaketa**

Hirugarren moduluko azken jarduera bukatzean, eta, beraz, unitate didaktikoa bukatzean, zenbait galdera egingo zaizkie ikasleei, eta gogoeta sakona egingo dute saioetan landutako gaiei buruz:

- Zer ikasi duzu unitate didaktikoarekin?
- Nola izango da planeta 50 urte barru?
- Nola bizi behar gara planeta ez txikitzeko?
- Posible al da planeta finito batean hazkunde infinitua?
- Nola orekatzen da eta nola suntsitzen da ekosistema bat?
- Zenbat energia dago erabilgarri gizakiarentzat?
- Nola egin dezakegu kontsumo arduratsua?

Moduluaren atalak

	Boli kosta eta Bama arroza
--	-----------------------------------

Helburu didaktikoak

- Kulturartekotasuna balio gisa sartzea ikasgeletan
- Kultura desberdinetako elementu bereizleak eta beste batzuk ezagutzea.
- Eguneroko bizitzan erabiltzeko funtsezko kontzeptuak ezagutzea
- Interes- eta jakin min maila hobetzea

Garapena

Saioaren lehen zati honetan, ikasleek Boli Kostari buruzko bi bideo ikusiko dituzte, bata herrialdeko arroz-ekoizpenari buruzkoa, nekazarien lan-baldintzei buruzkoa, etab., eta bestea herrialdeko sistema ekonomikoari buruzkoa. Bideo horiek ikustearen helburua herrialdeko egoera sozioekonomikoa ikusaraztea da, eta ondoren egin beharreko jardueretarako ikasleak testuinguruan jartzea.

Bideo 1

- Testuingurua:

1. Boli Kostaren gobernuak arroz-ekoizpen nazionala handitu nahi du, eta 2020rako bere burua aski izatea nahi du. Helburu hori lortzeko, Indiako Exim bankuaren 30 milioi dolarreko mailegua jaso berri du herrialdeak. Arrozaren ekoizpena bultzatzeko azpiegitura berriak eraikitzeko erabiliko da dirua. Gobernuaren bozeramaile baten arabera, urtean 25.000 tonako ahalmena duten 30 ekoizpen-unitate martxan egon beharko lirakeke urte amaieran. Gobernuaren asmoa gauzatzeko, bertako arrozaren prezioak jaitsi behar ditu, herrialdera inportatutako arrozaren lehia saihesteko. Inportatutako arroza oso ezaguna da oraindik ere, eta inportazio-kopurua 1,25 milioi tonatik 1,45 milioi tonara igo da 2016 eta 2017 bitartean.

Bideo

2

- Testuingurua

Boli Kostako ekonomia nekazaritzak menderatzen du; arazoa da pestiziden erabilera, sarritan iruzurrezkoa, izugarri igo dela azken hamar urteotan. Substantzia horiek arriskuan jartzen dituzte bai langileen osasuna bai kontsumitzaileak eta ingurumena, oso toxikoak baitira. Gainera, arazo larriak sortzen ari dira, bai kostaldearen osasunarentzat, bai ingurumenarentzat.

- Bama Arroza

Aurreko bi bideoak ikusi ondoren, ikasleek jarduera txiki bat egingo dute. Kahoot-a, ordenagailua edo mugikorra erabiliz. Horrela, ikasleen alde aurreko ezagutzak ebaluatu eta kontzeptu berriak sartu edo edukia aurreikus daiteke. Gainera, ikasleen iritziak eta/edo interesak jaso daitezke. Ildo horretan, bi galdera

mota egongo dira, egiazkoak edo gezurrezkoak, eta erantzun zuzena aukeratu beharko da. Horrela, ikasleak herrialdearen ekoizpen eta kontsumo moduetara hurbiltzea lortu nahi da, bertako produktuen kontsumoa bultzatzeko. (10. eranskina)

Baliabide eta materialak

Bideoa: Costa de Marfil: África tóxica

<https://youtu.be/F8VH0aRX6NA?si=aMbyedyITzKb8Ud>

Bideoa: Ivory Coast aims to become food self-sufficient by 2020 by increasing rice production. <https://youtu.be/mRMoWLRoWec?si=Dz7LB--ycy4TkIxS>

Kahoot <https://play.kahoot.it/v2/?quizId=3789232b-35ee-4b28-bfb9-a9b9b2e7af94>

Ebaluaketa

Jarduera txiki bat egingo da ikasleek gaiari buruz interes eta motibazio maila ikusteko, bai eta sarrera-aurrekezpeneren ondoren ikasten duten maila ere. Hori Kahoot baten bidez egingo da, eta ikasleak jolasean egiten dituen aharrak idatzi beharko ditu.

Denboralizazioa

60´

2.
SAIO
A

Ariketa: Dastatzen

Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira:

- Produktuen ekoizpenaren eta jatorriaren inguruari buruz hausnartzea.

Helburu didaktikoak

- Tokiko produktuen eta produktu iraunkorren erabilera bultzatzea.
- Elikagai-ekoizle txikiak ahaldundatzea.
- Sukaldean elikagaiak gutxiago galtzea.

Garapena

GIHko aurkezpeneko GIH 2 “Goserik ez” kontzeptua kontuan izanda, jarduera honetan dastatzen izeneko ekimena datza. Ekimena arroz errezeta bat arroz mota desberdin batekin prestatzea datza (binaka). Horrela, bikote bakoitzak, prestatutako arroz errezetaren ekoizpenaren eta jatorriaren inguruan egindako hausnarketa azalduko dute. Hausnarketaren maila eta kalitatea erabil daiteke ebaluazio elementu gisa.

Horretarako, binaka, arroz-errezeta bat prestatu beharko dute, arroz mota desberdinekin. Gainerako ikasleek, produktuaren kalitatea, zaporea eta testura oinarrituta, zein arroz mota den asmatu behar dute. Jardueraren lehen zati hori egin ondoren, azalpen bat egin behar zaie herrialde azpigaratuetako nekazarien baldintzen buruz, hau da, ekoizpen-sistemen ezegonkortasunari buruz. (11. eranskina)

Baliabide eta materialak

- Arroz mota ezberdinak
 - Bietnamgo arroz berdea
 - Laosko arroz arrosa
 - Bama arroza
 - Arroz zuria
 - Arroz integrala
 - Basmati arroza
 - Jasmin arroza
 - Arroz glutinosoa
 - Arroz lurrundua
 - Arborio arroza
 - Bonba arroza
 - Arroz moreloak
 - Arroz gorria
 - Balilla arroza

- Canva aurkezpena:

https://www.canva.com/design/DAF0JUV2SsM/GiXf2GOYwC9WdtMl0j3zBA/view?utm_content=DAF0JUV2SsM&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=editor

Ebaluaketa

Jarduera honetan, ikasleek egingo dute ebaluaketa, hau da, bikote bakoitzak gainerako bikoteen elaborazioak ebaluatu behar ditu. Horretarako, irakasleak egin beharreko jarduera azaldu ondoren, bikote bakoitzak item batzuk sortu beharko ditu errubrika bat egiteko, dinamika amaitzean ikaskideak ebaluatu ahal izateko, irakasleak azalduko ditu errubrika egiteko kontuan hartu beharreko jarraibideak eta irizpideak. Ikasleek plateraren aurkezpen-maila, erabilitako produktuen kalitatea, etab. bezalako itemak sartu ahal izango dituzte.

Irakaslearen kasuan, dinamika honetan bikote bakoitzak sortutako ebaluazio-irizpideak ebaluatuko dira, baita gainerako bikoteen profesionaltasun, partaidetza eta errespetu maila ere.

Denboralizazioa

110´

3. AIOA	Ariketa: MindMap (Collagea)
	Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira: • Munduan dagoen gosete egoera larriaz jabetu Helburu didaktikoak • Gaitasun artistikoa eta narratiboa areagotzea, marrazki eta irudien bidez, istorio espontaneoak kontatzeko. • Esanahien eta erreferentzien geruza desberdinak plano berean ainguratzea. • Planetako elikagaien segurtasun ezaz jabetzea. • Munduan elikagaiak ongi banatzeko proposamenak egitea. Garapena Hasteko, irakasleak azalpen txiki bat eman beharko du gaian sartzeko: • Elikagaien mundu-mailako programa arabera, 135 milioi pertson gutxi gora bera gosete larrian daude eta 250 milioi pertson gutxi gora bera gosete larrian daude. Hau ez da modu proportzionalen gertatzen mundu osoan zehar, garapen-bidean dauden herrialdeetan pasatzen baitute goserik gehien. Horregatik, nekazaritzako produktibitatea handitzea eta elikagaien ekoizpen iraunkorra ezinbestekoak dira gose-arriskuak arintzeko. Gero, ikasleek bost pertsoneko taldeetan banatuko dira. Kartulina batean mundo osoko gosearen egoera islatzeko collage bat egingo dute, eskura duten material guztiarekin. Denbora bukatzen denean, talde handian aurkeztuko dute egin dutena. Behin hau eginda, taldeetan, galdera hauei erantzungo die: • Zer ikasi duzue collagea egiten? • Zer sentitu duzue? • Zertarako balio dizue ikasitakoak? Baliabide eta materialak • Kartulinak • Koloretako arkatzak • Mapamundiren fotokopiak • Aldizkariak • Guraizeak • Pagamendua Ebaluaketa

	Collage guztiak bukatutakoan, talde bakoitzak berea itsatsiko du gelako horma batean. Horrela, museo bat berregin nahi da. Ondoren, ikasleek txanda bat egingo dute gelan, eta collage bakoitzean geratuko dira, aztertzeko. Haien originaltasuna, gaiarekiko koherentzia, antolaketa, erabilitako materialak eta abar zehaztu beharko dituzte. Hori egin ondoren, puntuazio handiena lortu duen taldeak sari bat lortuko du, klaseak aldeztu aurretik zehaztua. Irakasleak, behaketa-gida batean, ikasleen parte-hartze, ahalegin, interes eta ikaskuntzen maila jasoko du. (9. eranskina) Denboralizazioa 40´
4. SAIO A	Ariketa: Chef jasangarria (Role-Playing) Saio honetan, hainbat kontzeptu landuko dira: Jarduera honi esker, ikasleek modu praktikoa eta dibertigarria ikasiko dute sukaldaritza iraunkorrari buruz, eta ikerketa-trebetasunak, erabakiak hartzea eta ingurumen-kontzientzia garatuko dituzte. Helburu didaktikoak • Sentimenduak, jarrerak, balioak eta pertzepzioak arakatzea, eta besteen rola aurkitu eta onartzea. • Alderdi edo gai zailak erabiltzea, hobeto ulertzeko jarrera desberdinak hartu behar direnean. • Sukaldaritza iraunkorreko praktikak egitea. • Sukaldean bertako eta denboraldiko produktuen erabilera sustatzea. Garapena Ikasleek rol-joko batean parte hartuko dute, eta chef jasangarriak izango dira. Menu oso bat sortzea da helburua, osagai lokal eta jasangarriak erabiliz, elikagaien hondakinak minimizatuz eta sukaldeko eraginkortasun energetikoa maximizatuz. Jarraibideak: 1. Ikasleak hiru edo lau pertsonako taldeetan banatuko dira. 2. Talde bakoitzak lider bat aukeratuko du, “Chef jasangarria” izango da. 3. Talde bakoitzak tokiko eta denboraldiko osagaien zerrenda bat jasoko du, baita zenbait murrizketa dietetiko edo lehentasun espezifiko ere (adibidez, begetarianoa, glutenik gabea, etab.).

4. Taldeek menu oso bat prestatu beharko dute bazkari edo afari baterako, sarrera, plater nagusia eta postrea barne, aukeratutako osagaien iraunkortasuna kontuan hartuta.
5. Ikasleek osagaien jatorria, karbono-aztarna eta horiek ingurumenean duten eragina ikertu beharko dituzte. Nekazaritza organikoa, denboraldiko laboreak, bidezko merkataritzako produktuak, etab.
6. Talde bakoitzak bere menu jasagarria gainerako ikasleei aurkeztu behar die, hartutako erabakiak eta osagaiak aukeratzeak ingurumenean dituen onurak azalduz.
7. Aurkezpenak egin ondoren, ikasleek beren menuko plater baten bertsio sinplifikatua presta dezakete, parte-hartzaile guztiek probatu eta balora dezaten.
8. Jarduera bukatzean, sukaldaritza iraunkorrak duen garrantziari eta eguneroko bizitzan printzipio horiek nola aplika daitezkeen eztabaidatzea bultzatzen du.

Baliabide eta materialak

Tokiko eta denboraldiko osagaien zerrenda:

Barazkiak:

- Patata
- Babarrunak eta azak
- Orburuak
- Porruak
- Kuia
- Zerbak
- Azalorea

Arraina:

- Legatza
- Lupia
- Urraburua
- Mihi-arraina
- Bakailaoa
- Izokina

Frutak:

- Sagarra
- Udarea
- Kiwia
- Fruitu lehorrak
- Gaztaina

Ebaluaketa

Role Playing ebaluatzeko, irakasleak errubrika bat erabiliko du haren diseinua, antolaketa eta garapena aztertu eta ebaluatzeko. Ebaluazio horrek akatsak zuzentzeko aukera ematen du, etorkizunean egin daitezkeen saioetarako, edo ondo egokitzen ahal diren eta lehenago bururatu ez zaizkigun ideia berriak antzemateko. (12. eranskina)

Denboralizazioa

60´

BIBLIOGRAFIA

Africanews. (9 de junio de 2019). *Ivory Coast aims to become food self-sufficient by 2020 by increasing rice production* [Video]. Youtube. <https://youtu.be/mRMoWLroWec?si=eQjwBssnTQIzterz>

ARTE.tv Documentales. (3 de febrero de 2023). *Costa de Marfil: África tóxica .tv Documentales* [Video]. Youtube. <https://youtu.be/F8VH0aRX6NA?si=DPJnnZdPSXq-kFi8>

Molina, E., & Victorero, E. (2015). La agricultura en países subdesarrollados. Particularidades de su financiamiento. Biblioteca Virtual CLASCO- <https://biblioteca-repositorio.clacso.edu.ar/handle/CLACSO/5511>

OIT. (23 de septiembre 1996). ASALARIADOS AGRICOLAS: POBRES ENTRE LOS POBRES DEL CAMPO. *Organización Internacional del Trabajo*. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_008424/lang--es/index.htm

Rico, M., A. (25 de abril 2022). Trabajo digno para los campesinos extranjeros. *El País*. <https://elpais.com/planeta-futuro/3500-millones/2022-04-25/trabajo-digno-tambien-para-los-campesinos-extranjeros.html>

TED. (17 de octubre de 2020). *The global movement to restore nature's biodiversity*. [Video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=yJX1Te0jeY0&t=2s&ab_channel=TED

UN Etxea. (8 de noviembre de 2018). *GIH 13: Klima babesteko ekintza*. [Video]. Youtube. https://youtu.be/uxZ1-3tVWOw?si=m4gLSHh13_wBMhL2

UN Etxea. (29 octubre de 2018). *GIH 10: Desberdintasunak murriztea*. [VÍdeo]. Youtube. https://youtu.be/yeT8j-izvXA?si=EcZ_M-y2LdTmsexu

UN Etxea. (15 octubre de 2018). *GIH 2: Goserik ez*. [VÍdeo]. Youtube. <https://youtu.be/yhrL7JDHRo?si=ofbPtoA90XhS1iBl>

ERANSKINAK

Eranskina 1: Irakaslearen autoebaluaketa

HELBURUAK	BAI	EZ	BEHAKETAK
Unitatearen helburuak aurkeztu ditut			
Lortu nahi diren helburuak aurkeztu ditut			
Aldez aurreko ezagupenen maila neurtu dut			
Eduki guztiak azaldu ditut			
Jarduerak gaitasunen garapenean jarri ditut			
Ebaluazio-irizpideak errespetatu ditut			
Ebaluazio-tresnak eta ebaluazio-irizpideak jakinarazi dizkiet ikasleei			
Taldearen beharretara egokitu naiz			
Taldea motibatu dut			

Zalantzak argitu ditut eta laguntza eman dut beharrezkoa izan denean			
Jarduerak errealtatearekin lotu ditut			

Eranskina 2: Ikasleen autoebaluaketa adibidea

Data:	Bestela egingo banu, nolakoa izango litzateke?
Gaia:	
Zer ikasi dut gaur?	
Zer gustatu zait gehien eta zergatik?	Zer zalantzak ditut?
Zer izan da zailena?	Zer falta zait gaiari buruz ikasteko eta nola egin dezaket?

Eranskina 3: Zer dira Garapen Iraunkorreko Helburuak?

Jaioteguna: _____

Kurtsoa: _____

GARAPEN IRAUNKORREKO HELBURUAK

Informazio orokorra: Garapen Iraunkorreko Helburuak (GIH) inplikaturako eragile ugari (GKE, herritarren mugimenduak, unibertsitateak, sindikatuak, adituak, etab.) elkarrekin egindako lanaren emaitza dira. Horren onerpena 2015eko irailean izan zen, 2016/2030 aldian abian jartzeko. Gaur egun duen garrantzia dela eta, galdera hauek egiten dizkizugu:

1. Badakizu zer diren GIHak? Azaldu labur-labur
2. Ezagutzen ez badituzu, deskribatu bakoitzaren edukietatik gogoratzen duzuna

3. Non entzun duzu haiei buruz?

a) Ikastexea/institutoa

b) Telebista/irratia (komunikabideak)

c) Sare sozialak

d) Familia

e) Beste leku batzuk (non):_____

4. Hemen gehitu dezakezu gaiari buruz egoki deritzozuna

Eranskina 4: Balorazio galdetegia

Balora ezazu zenbateraino iruditzen zaizun Europako esparruan garapen jasangarriari buruzko gai hauek aplikatzea eta errespetatzea. (Dagokion lekuan X jarri -0 Ezer ez, -3 Oso lotuta)	0	1	2	3
Pobreziari amaiera ematea				
Munduko gosea ezabatzea				
Osasun ona eta ongizatea				

Kalitatezko hezkuntza				
Genero berdintasuna				
Ur garbia eta saneamendu sare onak izatea				
Energia eskuragarria eta ez-kutsatzailea izatea				
Lan duina eta hazkunde ekonomikoa				
Industrien, berrikuntzaren eta azpiegituren bilakaera				
Desberdintasunak murriztea				
Bizitzeko hiri eta komunitate motak				
Ekoizpen eta kontsumo arduratsua				
Klimaren aldeko ekintzak				
Itsaspeko bizitza itsaso eta ozeanoetan				
Lurreko ekosistemetako bizitza				
Bakea eta justizia sustatzea				

Eranskina 5: Berdintasuna vs Ekitatea

Jaioteguna: _____

Kurtsoa: _____

BERDINTASUNA VS EKITATEA

Ariketa egin aurretik hitz hauek modu laburrena definitu:

1. Berdintasuna

2. Ekitatea

Eranskina 6: Eztabaida

Taldearen izena _____

Alderdiak	4 Bikaina	3 Egokia	2. Hobetzea	1. Eskas
Antolaketa	Argudio guztiak logikoki antolatuta daude ideia nagusi baten inguruan	Argudio gehienak logikoki antolatuta daude ideia nagusi baten inguruan	Argudioen zati bat ez dago ideia nagusi argi eta logiko baten inguruan antolatuta	Lor argudioak ez daude ideia nagusi bati lotuta

Eztabaida	Kontraargudio guztiak zehatzak, garrantzitsuak eta sendoak dira	Kontraargudio gehienak zehatzak eta garrantzitsuak dira.	Arrazoibideren bat zehatza, garrantzitsua eta indartsua da, baina batzuk oso ahulak dira	Kontraargudioak ez dira zehatzak eta/edo garrantzitsuak
Gertaeren erabilera	Etxe nagusia ondo babestuta dago zenbait gertaera garrantzitsurekin, estatistikekin eta/edo adibideekin	Ia puntu nagusi guztiak ongi babestuta daude zenbait gertaera garrantzitsurekin, estatistikekin eta/edo adibideekin	Puntu nagusi bakoitza behar bezala babestuta dago hainbat gertaerarekin, estatistikekin eta/edo adibideekin; baina gertaera batzuetan ez dira garrantzitsuak	Puntu nagusiak ez daude egitateek babesturik
Informazioa	Eztabaidan aurkeztutako informazio guztia argia eta zehatza da	Eztabaidan aurkeztutako informazio gehiena argia eta zehatza da	Eztabaidan aurkeztutako informazio gehiena ez da ez argia ez zehatza.	Informazioak hainbat akats ditu eta ez da beti argia
Aurkezpena eta hizkuntza	Taldeak etengabe erabiltzen ditu keinuak, ikus-harremanak, ahots-tonua, suhartasun-maila eta hizkuntza, entzuleen arreta mantentzeko moduan.	Taldeak, oro har, keinuak, ikusizko harremana, ahots-tonua, suhartasun-maila eta hizkuntza erabiltzen ditu entzuleen arreta mantentzen duen moduan.	Taldeak keinuak, ikus-kontaktua, ahots-tonua, suhartasun-maila eta hizkuntza erabiltzen ditu batzuetan, entzuleen arreta mantentzen duen moduan.	Taldekide batek edo gehiagok aurkezpen-eta hizkuntza-estilo bat dute, entzuleen arretari eusten ez diona.

Eranskina 7: “*El ultimatum evolutivo*”

Ondasunak eta zerbitzuak **kontsumitzea** beharrezkoa da eta, kasu batzuetan, ezinbestekoa giza-beharrak asetzeko. Oinarrizko **beharrak** pertsona guztientzat berdinak diren baldintzak dira, **pertsona** ororen garapena bultzatzeko. Hala, nahiz eta behar izan, merke egoteagatik bakarrik **erostea** kontsumismoa da. Horregatik, **produktu** bat erosterakoan, haren iraunkortasuna eta ingurumenean duen **eragina** kontuan izan behar dira kontsumo **arduratsua** egiteko.

Eranskina 8: Kontsumitzaile arduratsua zara?

Jaioteguna: _____

	Bai	Ez	Batzuetan
Eroster atera baino lehen, poltsarik edo saskiratzerik baduzu?			
Produktuaren etiketa irakurtzen duzu?			
Produktuaren iraungitze-datari begiratzen diozu?			
Fruta eta barazkiak soltean erosten dituzu?			
Paketatutako produktuak erosten dituzu?			
Kontsultatzen al duzu produktuaren/zerbitzuaren erosketa- eta berme-baldintzarik?			
Kontuan hartzen al dituzu jatorrizko lekua eta ekoizpen-baldintzak?			
Paketeak/ontziak berrerabiltzen dituzu?			
Paketeak/ontziak birziklatzen dituzu?			
Ezagutzen duzu herrialdeko kontsumitzailearen eskubideak eta betebeharrak eskatzen dituen legea?			
Behar duzuna erosten duzu modari eta publizitateari erreparatu gabe?			

Puntuaketa:

- Bai: 2 puntu
- Ez: 0 puntu
- Batzuetan: 1 puntu

EMAITZAK

0-5 puntu

Oraingoz, kontsumitzaile axolagabea zara kontsumitzen duzunari eta ontzi-hondakinak kudeatzen laguntzeari dagokionez, baina ez kezkatu, zure esku dago ohiturak aldatzeko ahalmena.

5-10 puntu

Egin dezakezuna baino ez duzu ezagutzen, gure bizimodu arduratsuago eta jasangarriago batean eragina izan dezan, baina ekintzara pasatu beharra dago. Badakizu birziklatze eta kontsumo eragina ezan dezan, baina ekintzara pasatu beharra dago. Badakizu birziklatze eta kontsumo arduratsuko ekintza txikiekon ingurunea hobetzen laguntzen dutela.

10-15 puntu

Bizi garen mundua ezagutu eta hobetzeko gauzak egiten dituzu. Jarraitu zure harri-koskorra ekartzen, eta jarraitu denon lana den ekintza txiki batzuk batzen.

15-20 puntu (edo gehiago)

Kontsumo arduratsuago eta jasangarriagoaren alde egiten duzu egunero. Zure ekintzak gure ingurune hurbilenaren hobekuntza-helburuekin bat datorren ohitura bihurtu dira.

Eranskina 9: Behatzeko gida (mind map)

BEHATZEKO GIDA Gradua eta taldea_____ Behaketa data_____ Konpetentziak: Hainbat testu erabiltzen ditu jarduera gidatuetan bere ekimenez, eta zertarako balio duten identifikatzen du. Kontuan hartu beharreko alderdiak: • Informazio, literatura eta deskribapen testuen aniztasuna aztertzen du, eta testu horien informazio motari buruz hitz egiten du, ikusten eta suposatzen duenetik abiatuta.
--

- Testuak eskatzen edo aukeratzen ditu, bere interesen eta/edo irakurlearen asmoen arabera; jarduera gidatuetan eta bere ekimenez erabiltzen du.

Kontuan hartu beharreko alderdiak:

- Nola erreakzionatzen dute ikasleek jardueren proposamenen aurrean?
- Nola elkarreragiten dute ikasleek karteekin) (hau da, zer iruzkin egiten dituzte irakasleak erakusten dizkien eta prestatu nahi zituzten kartei buruz?
- Idatzizko hizkuntzari buruzko aipamenak: zer egiten duten ikasleek ikusten dituzten kartei eta egiten dutenei buruz (zer erabaki hartzen dituzten),

Behatutakoaren erregistroa

[illegible]

Eranskina 10: Kahoot

Bama arroza, kahoot-a sortzeko galderak (módulo 3)

1. Bama arroza non ekoizten da?
 - Kongoko Errepublika Demokratikoa
 - Senegal
 - **Boli Kosta**
 - Bolibia
2. Zenbat urte daramatza arroz-mota hori biltzen?
 - **45 urte**
 - 100 urte
 - 435 urte
 - 20 urte
3. Zaporea oso erraz bereizten da merkatuan dauden gainerako arrozetatik
 - **Bai**
 - Ez
4. Zenbat arroz esportatzen da?
 - %50a
 - %25a
 - %75a
 - **%100a**
5. Eskulan handia behar dute eta oso merkea (garestia) izango lirateke mekanizatzea.
 - Bai
 - **Ez**
6. Prezioak erosle handiek kontrolatzen dituzte
 - **Bai**
 - Ez
7. Zer propietate dauka Bama Arroza?
 - **Organoplektikoa**
 - Sendagarria
 - Pisua kontrolatzen du
 - Digestioa hobetzen du

Eranskina 11: Canva aurkezpena

- **Herrialde azpigaratuetako nekazarien lan-baldintzak**

Munduko nekazaritza biztanleria aktiboa, gutxi gorabehera 1.100 milioi pertsona, soldatapeko langileak dira. Pertsona horietako askok landa-pobreziaren beheko mailetan kokatzen dituzten ordainsariak jasotzen dituzte, baita gutxieneko bizi-mailaren azpitik ere.

Pertsona horiek baldintza eskasetan lan egiten dute eta gutxieneko babes soziala dute, edo zuzenean ez dute babesik. Gainera, jende askok egiten du lan, eta herbiziden eta produktu kimikoen eraginpean daude. Pestiziden bidezko pozoitzea bereziki arrisku arrunta da, eta nekazaritza-sektoreko lesio profesionalen %14 eta heriotza kasuen %10 eragiten ditu. Zenbait herrialdetan, nekazaritza-sektorean erregistratutako kasu hilgarrien kopurua gainerako jarduera-sektoreei dagokien batezbestekoaren bikoitza baino handiagoa da.

Herrialde garatuetan, ekonomikoki aktibo dagoen populazioaren %2 - %3 sektorearekin lotuta dago; azpigaratueta, berriz, sektore horrek biztanleria aktiboaren %18tik %22ra bitarteko enplegua du. (Molina eta Victorero, 2015)

Lanaren Nazioarteko Erakundeak (LANE) sei puntutan antolatutako estrategia orokorra hartzea proposatzen du bere txostenean. Helburua da Bulegoak lortutako esperientzia erabiltzea sektoreko arazoei irtenbideak bilatzeko. Gomendio hauek egiten dituzte:

- Eskulanaren erabilera intentsiboaren hedapena bultzatzea nekazaritzan.
- Negoziario kolektibo ohikoenak eta zabalagoak sustatzea.
- Lan baldintzak hobetzeko ahalegin jarraitua egitea, hala nola garraio baldintzak, segurtasuna eta osasuna.
- Enplegua bermatzeko plana aplikatzea.
- Laneko oinarrizko arauak betetzen direla ziurtatzea.
- Gizarte segurantzaren oinarrizko prestazioak zabaltzea.

(LANE, 1996)

LANEren arabera, 169 milioi langile migratzaile dira nazioartean, eta horietatik 12 milioi nekazaritzan aritzen dira. Kolektibo horrek Europar Batasuneko (EB) nekazaritza-sektorean duen proportzioa %6,5era igo da. Joera hori Espainiak, Italiak eta Danimarkak bultzatu dute, non tasa gainerako sektoreetan baino sei eta bederatzi puntu handiagoa baita. Estatistikako Institutu Nazionalaren (INE) datuen arabera, gaur egun Espainian 760.000 pertsona inguru daude kontratatuta nekazaritzako jardueran, eta horietatik 185.000 atzerrikoak dira.

Beraz, nekazaritzako elikagaien erdua errotik aldatu behar da, ingurumena errespetatzeko eta lan-baldintza duinak eskaintzeko. Nekazaritza eta ekologia trantsizio baterantz jo behar dugu, nekazaritza eta familiako nekazaritza sustatu duena, gizartearen eta ingurumenaren aldetik iraunkorra den ekoizpena duena, enplegua sortzeari lotuta eta giza eskubideekin bat datorrena. (Rico, 2022)

[Eranskina 12: Role Playing](#)

Galdera	Bikain	Egokia	Erregularra	Eskasa	Txarra
---------	--------	--------	-------------	--------	--------

1. Ahots-tonua	Taldekide guztien ahots-tonuari esker, gaia argi eta garbi uler daiteke joko osoan.	Jokoaren zati handi batean gaia argi ulertzeko aukera ematen du, baina hobetu egin dezake.	Entzun egiten da, baina ahots-tonua gehiago modulatu edo artikulatzea falta zaio	Ez da oso argi entzuten ahots-tonua ez datorrela bat egoerarekin	Ahots-tonua baxuegia edo altuegia da.
2. Muntaina	Eszenaratzea izugarria da. Ongi mugatutako espazioak eta jarduerak.	Faltaren bat. Ongi mugatutako espazioak eta jarduerak.	Zenbait akats. Espazioak eta/edo jarduerak ez daude ondo mugatuta	Eszenaratzea izugarria da. Ongi mugatutako espazioak eta jarduerak.	Ez da eszenaratzea prestatzen.
3. Gaiaren ikuspegia	Gaiarekin guztiz lotuta dago, eta behatzaileei oso ondo ulertzeko aukera ematen die.	Gaiari ondo lotuta dago, eta behatzaileei ondo ulertzeko aukera ematen die.	Gaiari lotuta, baina zalantzak uzten dizkie behatzaileei.	Gaiarekin lotura gutxi edo batere ez du, eta zalantza gehiegi uzten ditu behatzaileengan.	Role playing exekutatu gabea.
4. Antolaketa	Oso ondo antolatuta. Hasiera, garapena eta itxiera oso argi aurkezten dira.	Role playing antolatua. Hasiera, garapena eta itxiera modu argian aurkezten dira, baina hobe daiteke.	Osatu gabe antolatua. Hiru etapetik bi (hasiera, garapena eta itxiera) ondo aurkezten dira.	Gaizki antolatua. Hiru etapetik bi (hasiera, garapena eta itxiera) gaizki aurkeztu dira.	Erabat desantolatua. Etapak ez dira bereizten (hasiera, garapena eta itxiera)
5. Moldaketa	Partehartzaileek oso ondo menderatzen dituzte beren elkarrizketak eta jakintzak	Elkarrizketak eta jakintzak ongi menderatzen dira	Elkarrizketak eta/edo jakintzak menderatzen dira	Elkarrizketak eta/edo ezagutzak behar bezala ez menderatzen dituztela erakusten dute	Ez dute erakusten elkarrizketak eta/edo jakintzak erabiltzen direnik.
Behaketak					

--	--